

Drošības datu lapu sastādīšana

Šā dokumenta mērķis ir vienkāršā veidā paskaidrot pamatprincipus un pienākumus saistībā ar drošības datu lapu sastādīšanu un nodrošināšanu saskaņā ar *REACH* regulu.

2.0. versija
2015. gada decembris

JURIDISKS PAZIŅOJUMS

Šā dokumenta mērķis ir palīdzēt lietotājiem pildīt savus pienākumus saskaņā ar *REACH* regulu. Tomēr atgādinām lietotājiem, ka *REACH* regula ir vienīgā autentiskā juridiskā atsauce un ka šajā dokumentā sniegtā informācija nav juridisks atzinums. Tikai lietotājs ir atbildīgs par informācijas izmantošanu. Eiropas Ķīmikāliju aģentūra neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā sniegtās informācijas iespējamo izmantošanu.

Atsauce: ED-04-15-643-LV-N
ISBN: 978-92-9247-566-6
Publ. datums: 2015. gada decembris
Valoda: LV

Eiropas Ķīmikāliju aģentūra (*ECHA*) gatavo *REACH* vadlīniju „vienkāršotas” versijas ar mērķi padarīt attiecīgās Aģentūras publicētās vadlīnijas pieejamākas nozares uzņēmumiem. Tā kā šie dokumenti ir sagatavoti īsu pārskatu veidā, tie neietver visu informāciju, ko satur vadlīniju nesaīsinātā versija. Tādēļ šaubu gadījumā iesakām meklēt papildu informāciju vadlīniju nesaīsinātajā versijā.

Šis ir sākotnēji angļu valodā publicētā dokumenta darba tulkojums. Oriģināldokuments ir pieejams *ECHA* tīmekļa vietnē.

© Eiropas Ķīmikāliju aģentūra, 2015

Ja Jums rodas jautājumi vai piezīmes saistībā ar šo dokumentu, lūdzam iesniegt tos, izmantojot veidlapu atsauksmju sniegšanai par vadlīnijām (minot atsauces izdevumu, tā izdošanas datumu, nodaļu un/vai lappusi, uz ko attiecas Jūsu piezīme). Atsauksmju sniegšanas veidlapa ir pieejama *ECHA* tīmekļa vietnē sadaļā „Support” (Atbalsts): comments.echa.europa.eu/comments/cms/FeedbackGuidance.aspx.

Eiropas Ķīmikāliju aģentūra

Pasta adrese: p.k. 400 FI-00121, Helsinki, Somija
Adrese apmeklējumiem: *Annankatu 18*, Helsinki, Somija

Redakcija	Izmaiņas	Datums
1.0. versija	Pirmais izdevums.	2013. gada decembris
2.0. versija	<p>Atjauninājums veikts pēc 3.0. versijas galveno vadlīniju atjaunināšanas.</p> <p>Atjauninājums aprobežojas ar turpmāk minēto:</p> <p>(1) 1. nodaļā izdarīts papildinājums attiecībā uz Komisijas Regulu (ES) Nr. 2015/830;</p> <p>(2) 2.1 un 5. nodaļā atjaunināta informācija par pārejas periodu saskaņā ar Komisijas Regulu (ES) 2015/830;</p> <p>(3) 2.3 nodaļā veikti svītrojumi attiecībā uz pārskatu par <i>REACH</i> ieviestajām izmaiņām, kas tika svītrotas no galvenajām vadlīnijām;</p> <p>(4) 3.1 nodaļā izdarīti svītrojumi, tai skaitā atsauces svītrojums par Bīstamo preparātu direktīvu attiecībā uz maisījumiem;</p> <p>(5) 6. nodaļā atjaunināta informācija par turpmāko norāžu avotiem.</p>	2015. gada decembris

Satura rādītājs

1. IEVADS	5
2. BŪTISKĀKIE JAUTĀJUMI	6
2.1 Drošības datu lapas (<i>SDS</i>)	6
2.2 Kam jā sagatavo <i>SDS</i> ?	6
2.3 <i>SDS</i> un <i>REACH</i>	6
3. KĀDIEM PRODUKTIEM IR NEPIECIEŠAMA <i>SDS</i>?	7
3.1 Gadījumi, kad <i>SDS</i> jā nodrošina obligāti, bez iepriekšēja pieprasījuma	7
3.2 <i>SDS</i> , kas jā nodrošina pēc pieprasījuma	7
3.3 Informācija, kas jā sniedz plašai sabiedrībai	7
3.4 Produkti, kam netiek prasīta <i>SDS</i>	8
4. KAD UN KĀ <i>SDS</i> IR JĀ NODROŠINA?	8
5. KĀDA INFORMĀCIJA IR JĀ IEKĻAUJ <i>SDS</i>?	8
5.1 Iedarbības scenāriju informācijas ietveršana	9
6. KUR ATRAST TURPMĀKUS NORĀDĪJUMUS UN CITU BŪTISKU INFORMĀCIJU?	9

1. Ievads

Šīs vadlīnijas īsumā sniedz konspektīvu un vienkāršu ieskatu drošības datu lapu (*SDS*) sastādīšanā un nodrošināšanā saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1907/2006 (*REACH* regula) 31. pantā un II pielikumā noteikto un jo īpaši saskaņā ar Komisijas regulas (ES) Nr. 2015/830 veiktajām izmaiņām. Tās īsumā raksturo *SDS* sastādīšanas pamatprincipus un prasības, kas vielu un maisījumu piegādātājiem ir jāievēro, lai pildītu pienākumu nodrošināt *SDS* saviem klientiem.

Šīs vadlīnijas īsumā galvenokārt ir paredzētas to uzņēmumu vadītājiem un lēmumu pieņēmējiem, kas piegādā ķīmiskās vielas Eiropas Ekonomiskajā zonā¹ (EEZ), jo īpaši tiem, kas pieder mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) kategorijai. Šīs vadlīnijas lasītājiem palīdzēs izprast, kas jā dara tiem, kuri ir atbildīgi par vielu un maisījumu *SDS* sastādīšanu un svarīgo saikni starp informāciju, kas atrodas *SDS* un tiesību aktos noteiktajiem pienākumiem darba ņēmēju aizsardzībā. Lasītājs var izlemt, vai viņam ir jāizlasa „Vadlīniju par drošības datu lapu sastādīšanu” nesaīsinātā redakcija. Ievērojiet, ka tiem, kuriem ir nepieciešams sagatavot drošības datu lapas, nepietiks ar informāciju, kas ir ietverta šajās vadlīnijās īsumā – viņiem noteikti būtu jāizlasa vadlīniju nesaīsinātā versija.

Šis dokuments būs noderīgs arī *SDS* saņēmējiem, lai saprastu, kādu informāciju viņi var sagaidīt un kā ar to rīkoties.

Uzņēmumi, kas atrodas ārpus EEZ, un kuru produkciju eksportē uz EEZ, var izmantot šīs vadlīnijas īsumā, lai izprastu prasības attiecībā uz *SDS* un pienākumus, kas jāpilda viņu EEZ pārstāvjiem un klientiem.

¹ Eiropas Ekonomikas zonu veido Islande, Lihtenšteina, Norvēģija un 28 ES dalībvalstis.

2. Būtiskākie jautājumi

2.1 Drošības datu lapas (SDS)

Drošības datu lapas ir vispāratzīts un iedarbīgs attiecīgās drošības informācijas nodošanas līdzeklis visā piegādes ķēdē par vielām un maisījumiem, kas atbilst īpašiem klasifikācijas kritērijiem. SDS izvirzītās prasības bija spēkā jau pirms REACH regulas stāšanās spēkā, bet regulā šīs prasības ir izstrādātas sīkāk.

Sākotnējās REACH regulā pieņemtās prasības tika papildus pielāgotas, lai ņemtu vērā attiecībā uz drošības datu lapām spēkā esošos globāli harmonizētās sistēmas (GHS)² un CLP³.

SDS ir jāsniedz vispusīga informācija par vielām un maisījumiem, ko lieto profesionālā un rūpnieciskā vidē. Tas ir informācijas avots gan vides un veselības bīstamībai, gan drošības pasākumiem.

SDS saturs un formāts EEZ teritorijā ir definēts REACH regulas II pielikumā. SDS ir 16 iedaļu formāts, kas ir starptautiski saskaņots, turklāt SDS ir jābūt sagatavotām tās (to) dalībvalsts(-u) oficiālajā valodā, kur viela vai maisījums tiek laists tirgū.

Jāņem vērā, ka REACH II pielikums ir grozīts un ir spēkā īpašu prasību ieviešanas īpašie pārejas periodi. Konkrētāk, SDS, kas izsniegtas jebkuram saņēmējam pirms 2015. gada 1. jūnija, var turpināt izmantot līdz 2017. gada 31. maijam, nesaskaņojot to ar redakciju Regulas (ES) Nr. 2015/830 pielikumā. Plašāka informācija sniegta „Vadlīniju par drošības datu lapu sastādīšanu” nesaīsinātajā tekstā.

2.2 Kam jā sagatavo SDS?

Pirmo reizi SDS parasti sagatavo ražotājs vai importētājs, vai vienīgais pārstāvis (vai kāds to vārdā), bet REACH prasības attiecībā uz SDS nosacījumiem attiecas uz katru piegādes ķēdes posmu. Vielas vai maisījuma piegādātājs, kas atbilst īpašajiem nosacījumiem, iesniedz tā SDS, neņemot vērā savu vietu piegādes ķēdē. Sagatavojot SDS, katrs piegādes ķēdes dalībnieks pārbauda no sava piegādātāja saņemtās SDS atbilstību un izmanto visu attiecīgo informāciju savas SDS sastādīšanā.

Katrs dalībnieks ir atbildīgs par SDS sniegtās informācijas precizitāti.

Jāatceras, ka kvalitatīvas SDS sastādīšanai nepieciešamas plašas zināšanas atšķirīgās jomās, jo SDS ietver plašu aspektu klāstu attiecībā uz vielas vai maisījuma īpašībām, arodveselību un darba drošību, transporta drošību un vides aizsardzību. REACH ir norādīts, ka SDS ir jā sagatavo „kompetentai personai”, bet regulā nav sniegta jēdziena „kompetentā persona” konkrēta definīcija. Atbildīgajai personai var būt nepieciešams meklēt informāciju dažādos iekšējos un ārējos avotos, vienlaikus nodrošinot SDS konsekvenci.

2.3 SDS un REACH

REACH regulā lielā mērā ir saglabāta iepriekšējo tiesību aktu tradicionālā struktūra un iepriekšējā regulējuma formāts. Tomēr tajā ir ieviestas dažas būtiskas izmaiņas, kuru mērķis ir uzlabot pakārtotajiem lietotājiem nododamās informācijas kvalitāti un konsekvenci.

² Pārskatītās versijas teksts atrodams tīmekļa vietnē:

http://www.unece.org/trans/danger/publi/ghs/ghs_welcome_e.html

³ Regula (EK) Nr. 1272/2008.

Viens no galvenajiem jaunajiem faktiem, kas jāņem vērā, izriet no *REACH* prasības reģistrēt vielas, kas tiek ražotas vai importētas tādā apjomā, kas pārsniedz vienu tonnu gadā. Reģistrētām vielām informācijai par reģistrēto vielu, kas norādīta *SDS*, ir jāsakrīt ar to informāciju, kas norādīta reģistrācijas dokumentācijā. Turklāt gadījumos, kad reģistrētajam un pakārtotajam lietotājam ir nepieciešams sagatavot ķīmiskās drošības ziņojumu (*CSR*), kura rezultātā tiek izveidots iedarbības scenārijs, ir jāpievieno atbilstošais(-ie) iedarbības scenārijs(-i) kā *SDS* pielikums(-i).

Sagatavojot *SDS*, pakārtotajam lietotājam ir jāņem vērā informācija par attiecīgo iedarbības scenāriju, kuru tas saņēmis no piegādātājiem. Maisījumu piegādātājiem ir vairākas iespējas kā nodot attiecīgo informāciju par maisījuma drošu lietošanas veidu. Tās ir izklāstītas šo vadlīniju īsumā 5.1 nodaļā un sīkāk „Vadlīniju par drošības datu lapu sastādīšanu” pamatdokumentā.

3. Kādiem produktiem ir nepieciešama *SDS*?

3.1 Gadījumi, kad *SDS* jānodrošina obligāti, bez iepriekšēja pieprasījuma

REACH ir noteikti īpaši kritēriji, saskaņā ar kuriem vielai vai maisījumam ir jānodrošina *SDS*. *SDS* ir jānodrošina vielai vai maisījumam, kas atbilst kritērijiem, lai to klasificētu kā bīstamu atbilstīgi *CLP* Regulā (EK) Nr. 1272/2008 noteiktajiem kritērijiem.

Turklāt pienākums nodrošināt *SDS* attiecas arī uz vielām, kas saskaņā ar *REACH* XIII pielikumu tiek uzskatītas par noturīgām, bioakumulatīvām un toksiskām (*PBT*) vai ļoti noturīgām un ļoti bioakumulatīvām (*vPvB*), vai tās ir iekļautas to vielu kandidātu sarakstā, kuras var tikt iekļautas licencēšanas sarakstā⁴. Jānorāda, ka kandidātu saraksts tiek regulāri atjaunināts, pievienojot jaunas vielas.

3.2 *SDS*, kas jānodrošina pēc pieprasījuma

Ja viela vai maisījums neatbilst noteiktiem kritērijiem⁵, kas to klasificētu kā bīstamu, piegādātājam nav pienākuma šai vielai vai maisījumam nodrošināt *SDS*. Tomēr, ja maisījumā ir vielas, uz ko attiecas *PBT* vai *vPvB* noteiktie kritēriji, vai kandidātu sarakstā iekļauta viela, kas pārsniedz *REACH* regulā noteiktu daudzumu, vai tādas vielas, kam ir noteiktas Kopienas arodespozīcijas robežvērtības⁶, klientam ir tiesības pieprasīt *SDS*, un piegādātājam ir pienākums to nodrošināt.

Tikai pakārtotajam lietotājam (rūpnieciskam vai profesionālam lietotājam)⁷ vai izplatītājam⁸ ir tiesības pieprasīt *SDS* tādām maisījumiem, kas atbilst iepriekš norādītajiem kritērijiem.

3.3 Informācija, kas jāsniedz plašai sabiedrībai

Ja bīstamas vielas vai maisījumi tiek piedāvāti vai pārdoti plašai sabiedrībai, *SDS* nav jānodrošina. Lai pamatotos uz šo izņēmumu, piegādātājam tomēr ir „jānodrošina pietiekama informācija, lai lietotāji varētu veikt vajadzīgos pasākumus attiecībā uz veselības aizsardzību, darba drošību un vides aizsardzību”. *REACH* sīkāk nenosaka, kā šī drošuma informācija ir

⁴ Papildu informāciju par kandidātu sarakstu un licencēšanas procedūru var atrast tam veltītajā *ECHA* tīmekļa vietnē: echa.europa.eu/web/guest/regulations/reach/authorisation/the-candidate-list.

⁵ Pēc 2015. gada 1. jūnija uz arī maisījumiem attieksies *CLP* regulā noteiktie kritēriji, ar kuriem tie tiek klasificēti kā bīstami.

⁶ Attiecīgās informācijas avots ir tīmekļa lappuse par *OEL OSHA* tīmekļa vietnē: osha.europa.eu/en/topics/ds/exposure_limits.

⁷ Noteikts saskaņā ar *REACH* (3. panta 13. daļu).

⁸ Noteikts saskaņā ar *REACH* (3. panta 14. daļu).

jāsniedz, tādēļ piegādātājs var izvēlēties vispiemērotākos līdzekļus atbilstoši konkrētajam gadījumam un saņēmējam (piemēram, ar marķējumu vai, izmantojot produktu ieliktņus).

3.4 Produkti, kam netiek prasīta SDS

Dažiem maisījumiem REACH noteikts vispārīgs atbrīvojums no nepieciešamības sniegt informāciju saskaņā ar IV sadaļu „Informācija piegādes ķēdē”, kurā ietverti nosacījumi attiecībā uz SDS. Maisījumi, uz kuriem attiecas šis izņēmums, ir tādi, kas ir gatavā veidā, paredzēti gala lietotājam un pieder tādām kategorijām, uz kurām attiecas citi tiesību akti, un kuriem būtu jāizvairās no pārklāšanās ar REACH prasībām (piemēram, medikamenti, kosmētika, pārtika un barība).

REACH regulā nav iekļautas noteiktas vielas (radioaktīvas vielas, vielas, kas ir muitas uzraudzībā, neizolēti starpprodukti, produkti to pārvadāšanas laikā pa dzelzceļu, autoceļiem, iekšzemes ūdensceļiem, ar jūras transportu vai aviotransportu u. c.), tāpēc arī uz tām neattiecas pienākumi, kas saistīti ar SDS.

4. Kad un kā SDS ir jānodrošina?

SDS ir jānodrošina bez maksas, ne vēlāk kā brīdī, kad vielu vai maisījumu piegādā pirmo reizi. To var nodrošināt gan papīra izdrukas veidā, gan elektroniski. Jebkurā gadījumā piegādātāja pienākums ir reāli piegādāt saņēmējam SDS. Tas nozīmē, ka, piemēram, nepietiek to publicēt tīmekļa vietnē.

Veicot turpmākās piegādes tam pašam saņēmējam, nav nepieciešams iesniegt SDS kopijas, ja vien SDS netiek pārskatīta. Tomēr SDS ir jāatjaunina nekavējoties tad, kad ir pieejama jauna informācija. REACH regulā ir noteikts, kādas jaunas informācijas saņemšanas gadījumā SDS ir jāatjaunina: informācija, kas var ietekmēt riska pārvaldības pasākumus, informācija par bīstamību, līdzko ir piešķirta vai atteikta licencēšana vai tad, kad ir noteikti ierobežojumi. Atjauninājumus citu iemeslu dēļ piegādātājs var veikt brīvprātīgi jebkurā laikā. Atjauninājumi ir jānodrošina visiem tiem agrākajiem saņēmējiem, kuriem viela vai maisījums ir piegādāts pēdējo 12 mēnešu laikā.

5. Kāda informācija ir jāiekļauj SDS?

REACH II pielikumā ir norādītas 16 iedaļas un to apakšiedaļas, kam ir jāveido SDS struktūra, kā arī katras tās saturs.

Ir noteikts pārejas periods, lai nodrošinātu vienmērīgu pāreju uz informāciju, pamatojoties uz CLP regulu. Īpaši noteikumi attiecas, piemēram, uz informāciju par klasificēšanu un marķēšanu, un to vielu vai maisījumu sastāvdaļu identificēšanu, kas jānorāda SDS.

No 2015. gada 1. jūnija vielām un maisījumiem SDS (kā arī uz marķējumiem) ir jānorāda tikai informācija par klasifikāciju saskaņā ar CLP SDS (kā arī marķējumiem) ir paredzēti pārejas noteikumi attiecībā uz vielām un maisījumiem, kas jau laisti tirgū pirms 2015. gada 1. jūnija. Tomēr informācijai, kas norādīta SDS, ir jāsakrīt ar informāciju, kas norādīta uz marķējuma.

Nesaīsinātā „Vadlīniju par drošības datu lapu sastādīšanu” versija sniedz pilnīgākus norādījumus par piemērošanu pārejas periodā.

Sagatavojot SDS, jāņem vērā, ka tajās vietās, kur netiek izmantota konkrēta informācija vai tur, kur tāda nav pieejama, tas ir skaidri jānorāda atbilstošajā SDS iedaļā vai apakšiedaļā, jo apakšiedaļas SDS nedrīkst palikt neaizpildītas. Informācijas neesamības iemeslam ir jābūt pamatotam. Tā kā SDS ir jāsniedz lietotājiem iespēja veikt nepieciešamos pasākumus, lai

aizsargātu cilvēku veselību, drošību darbavietā, kā arī vides aizsardzību, informācija, kam ir jābūt *SDS*, nevar tikt uzskatīta par konfidenciālu informācijas paziņošanas mērķiem piegādes ķēdes ietvaros.

5.1 Iedarbības scenāriju informācijas ietveršana

Viens no galvenajiem jauninājumiem, ko ieviesa *REACH* un kas skar *SDS*, ir informācija par iedarbības scenārijiem. Jebkurš dalībnieks, kuram ir jāgatavo *CSR*, ietverot iedarbības scenārijus, pievieno *SDS* atbilstošo(-s) iedarbības scenāriju(-s). Iedarbības scenārijā ir aprakstīts, kā vielu var droši izgatavot vai izmantot (t. i., nodrošinot cilvēku veselības un vides aizsardzību), un tam ir jāattiecas uz *SDS* noteiktajiem lietošanas veidiem. Praktiski iedarbības scenārijs(-i) paplašina informāciju, kas ir sniegta galvenajā *SDS* daļā. Tomēr iedarbības scenārijs un *SDS* ir jāņem vērā kopumā, un tiem ir jābūt konsekventiem. Ir ļoti svarīgi, ka piegādātājs sniedz informāciju tiešajam pakārtotajam lietotājam viegli saprotamā veidā, lai viņš to varētu identificēt, piemērot un ieteikt attiecīgos pasākumus nākamajiem pakārtotajiem lietotājiem.

Pakārtotajiem lietotājiem un citiem dalībniekiem, kuriem ir nepieciešams piegādāt vielas vai maisījuma *SDS*, bet nav noteikts sagatavot *CSR*, ir jāņem vērā un jāietver attiecīgā informācija par drošas lietošanas veidiem, kuru pamatā ir no piegādātāja(-iem) saņemtais(-ie) iedarbības scenārijs (-i), kas iekļauts viņa *SDS*. Viņi var pievienot *SDS* attiecīgos iedarbības scenārijus, ietvert attiecīgo informāciju par iedarbību *SDS* pamattekstā (t. i., *SDS* 1. –16. iedaļā) vai pievienot maisījumam drošas lietošanas veida informāciju, kas izriet no tā sastāvā esošo vielu iedarbības scenārijiem. Vispiemērotākais risinājums jāizvēlas, pamatojoties uz apsvērumiem katrā konkrētā gadījumā. Ir jāņem vērā, ka ne visi iespējamie varianti ir vienlīdz derīgi konkrētiem saņēmējiem, kuriem turklāt ir jāsaņem tikai tā informācija, kas attiecas uz viņiem. Sīkāka informācija par šo ir norādīta galveno vadlīniju 2.23 punktā un 2. pielikumā, kā arī *ECHA* „Vadlīnijās pakārtotajiem lietotājiem”.

Atšķirībā no *SDS* iedarbības scenāriju formāts tiesību aktos nav noteikts. Ir pieejams atbalsta rīks, lai izgatavotu piemērotu formātu – Ķīmiskās drošības novērtējuma sagatavošanas un ziņošanas rīks, *CHESAR*⁹, kas noformē iedarbības scenārijus, lai tos varētu pievienot *SDS*.

6. Kur atrast turpmākus norādījumus un citu būtisku informāciju?

Šīs vadlīnijas īsumā sniedz kopsavilkumu un īsu izskaidrojumu par galvenajiem drošības datu lapu sastādīšanas principiem atbilstoši *REACH* regulas 31. pantam un II pielikumam. Tomēr tiem, kas reāli aizpilda *SDS* ir ļoti ieteicams iepazīties ar „Vadlīnijām par drošības datu lapu sastādīšanu” nesaisināto versiju, lai izpildītu prasības attiecībā uz komunikāciju. Tās ir pieejamas vietnē:

echa.europa.eu/web/guest/guidance-documents/guidance-on-reach.

Vadlīnijās par drošības datu lapu sastādīšanu ir iekļauta sīkāka informācija par katru *SDS* iedaļu un īpašiem gadījumiem, kā arī daži piemēri par apakšiedaļu aizpildīšanu. Papildu ieskatu var gūt arī, iepazīstoties ar šādiem dokumentiem un tīmekļa vietnēm:

- *ECHA* drošības datu lapu publicētais e-ceļvedis: <http://view.pagetiger.com/ECHAeGuide1-1/Issue1>
- *ECHA* reģistrēto vielu datu bāze: echa.europa.eu/web/guest/information-on-chemicals/registered-substances;

⁹ Pieejams vietnē: chesar.echa.europa.eu.

-
- ECHA klasifikācijas un marķējumu saraksts: echa.europa.eu/web/guest/information-on-chemicals/cl-inventory-database;
 - ECHA „Vadlīnijas pakārtotajiem lietotājiem”: echa.europa.eu/web/guest/guidance-documents/guidance-on-reach;

EIROPAS ĶĪMIKĀLIJU AĢENTŪRA
ANNANKATU 18 P.K. 400,
FI-00121, HELSINKI, SOMIJA
ECHA.EUROPA.EU